

КОНЦЕПЦІЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРИКЛАДІ СТРАТЕГІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ЦІННІСНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ДУХОВНИЙ АКЦЕНТ

THE CONCEPT OF A SECURE ENVIRONMENT ON THE EXAMPLE OF STRATEGIES NATIONAL POLICE OF UKRAINE: VALUE-ECONOMIC AND SPIRITUAL ACCENT

Кріцак І.В., к.ю.н.,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування
Харківський національний університет внутрішніх справ

Автором розглядаються концептуальні питання нинішнього безпекового середовища України. Актуалізується роль духовно-ціннісного складника у напрямку вибудовування високого рівня економічної стабільності держави шляхом формування відповідної правової свідомості та правової культури громадян, з концептом (стратегій і тактик) загальнонаціонального рівня. Неабияка роль у цих процесах належить Національній поліції України, коли левова частка правоохоронних функцій нашої держави випадає саме на неї. Загалом від якісного (ефективного) виконання поліцейських функцій в аспекті служіння у тісній взаємодії з іншими державними органами та громадськістю залежатиме порядок у державі, що не допустить війни.

Подолання негативних станів безпекового середовища країни шляхом виявлення справжніх причин криміногенних станів (в тому числі з урахуванням дій концептуальної (невидимої) влади є головним завданням кримінології у виявленні таких негативів. З іншого боку, шляхом проходження тесту на відношення до духовно-культурних цінностей продукуються істинні смисли генних станів людини, закладених тисячоліттями української історії (так виявляється справжній генний код нації у прагненні до святості життя, наповнення його духовними ідеалами і сутністю).

Узагальнюється міжнародний досвід ефективних правоохоронно-оборонних практик у спільній взаємодії в умовах російсько-української війни. Наголошується на міждисциплінарній позиції дослідження питань безпеки країни, що забезпечить стабільність життя і здоров'я людини, її прагнення до пізнання істин. Серед пріоритетних напрямів безпекового середовища виокремлюється наукометрія, кібербезпека, ціннісна складова як запорука стабільності економіки. Концептуалізуються відповідні загрози та виклики в умовах нестабільності ситуації на прикладі вироблених стратегій на 2023–2027 роки.

Ключові слова: російсько-українська війна, правоохоронні органи, оборонна практика, наукометричність, культура, економічна складова, кібербезпека зарубіжний досвід.

The author considers the conceptual issues of the current security environment of Ukraine. The role of the spiritual and value component is updated in the direction of building a high level of economic stability of the state by forming the appropriate legal awareness and legal culture of citizens, with the concept (strategies and tactics) national level. A significant role in these processes belongs to the National Police of Ukraine, when the lion's share of law enforcement functions of our state falls on her. In general, from high-quality (effective) performance of police functions in the aspect of service in close interaction with others state bodies and the public order in the state will depend, which will prevent war.

Overcoming negative states security environment of the country by identifying the real reasons criminogenic conditions (including taking into account the actions of conceptual (invisible) power is the main task of criminology in detection of such negatives. On the other hand, by passing the test on relation to spiritual and cultural values are produced true meanings genetic conditions of a person, laid down millennia of Ukrainian history (this is how the real genetic code of the nation turns out in the pursuit of holiness of life, filling it with spiritual ideals and essence).

International experience is summarized effective law enforcement and defense practices in joint interaction in the conditions of the Russian-Ukrainian war. Interdisciplinary is emphasized the positions of research issues security of the country, which will ensure stability of human life and health, her desire to know the truths. Among the priority directions of the security environment scientometrics is distinguished cyber security, a valuable component of how guarantee of economic stability. Relevant threats and challenges are conceptualized in in conditions of instability of the situation on examples of developed strategies for 2023–2027.

Key words: Russian-Ukrainian war, law enforcement agencies, defense practice, scientometrics, culture, economic component, cyber security, foreign experience.

Бути ідеологом юриспруденції, задавати їй високі смисли та істини є важливим для будь-якої науки. Власне така ціль і бажання сьогодні послужити юриспруденції є нагальним завданням для кожного.

Наукометричні перспективи, загрози і виклики вибудовування ефективної системи безпекового середовища в Україні та світі. Фатіма Латіф з Сінгапуру вважає, що психологічна безпека – це переконання, коли люди можуть виразити себе, не побоюючись негативних наслідків чи зворотного зв'язку, які може викликати їхня промова, коментар чи дія. Психологічна безпека дуже динамічна і продовжуватиме розвиватися та змінюватись із взаємодією різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на окрему людину, організацію чи спільноту. Вона також тісно пов'язана з культурою в організації, установі чи підрозділі. Новою нормою, особливо у високоорганізованих, високо інтенсивних та високопродуктивних закладах та на робочих місцях, стало те, що психологічна безпека має бути загальноприйнятною, а не лише випадковою. Вона також служить основою для ефективного навчання. Коли люди почувуються безпечно

і комфортно, вони більш відкриті для розвитку, зростання та прийняття нового [1].

Одним з основних методів дослідження проблем національної безпеки є системний підхід, відповідно до якого важливо визначити необхідний понятійний апарат та базові системні елементи: об'єкти, суб'єкти, мету, критичні параметри, функції системи, принципи управління нею та ін. В узагальненому вигляді національна безпека – це захищеність національних інтересів і національних цінностей від зовнішніх і внутрішніх загроз. Слід зауважити, що у світі не існує єдиного усталеного визначення терміна «національна безпека» та виключного переліку сфер/компонентів, які вона має охоплювати. Словосполучення «національна безпека» було введено у політичний дискурс у 1788 р. одним із «батьків-засновників» американської демократії А. Гамільтоном [2, с. 49]. Для формування сучасної організаційної моделі забезпечення національної безпеки і стійкості принципово важливе значення має знаходження оптимального балансу між процесами централізації та децентралізації функцій державного управління, а також між державним управлінням і самоуправлінням, а також і в безпековій сфері [3, с. 95].

Так, у США значна увага приділяється створенню організаційних форматів міжвідомчої взаємодії з питань протидії різним загрозам, у межах яких відбувається постійний обмін інформацією між зацікавленими державними органами, аналізуються ризики, поширюються найкращі практики протидії загрозам, розробляються рекомендації щодо порядку дій під час кризових ситуацій, визначаються пріоритетні завдання у сфері посилення стійкості держави, суспільства, громад. За загальновідомими висновками американських експертів, саме відсутність належного обміну інформацією між різними відомствами та спецслужбами стала однією із суттєвих прогалин у системі антитерористичної безпеки США, які уможливили масштабні терористичні акти 11 вересня 2001 р. З огляду на це одним із механізмів забезпечення національної стійкості в США стало формування розвідувального співтовариства, що дозволило покращити координацію діяльності розвідувальних і контррозвідувальних органів та обмін інформацією між ними, а також сприяло розвитку спроможностей у сфері прогнозування загроз і надзвичайних ситуацій та підвищенню рівня готовності до своєчасного та адекватного реагування на них [3, с. 208–209].

Слід додати, що в США, Ізраїлі та Великій Британії як важливий елемент у боротьбі зі злочинністю, зокрема тероризмом, розглядають активне залучення населення до надання допомоги правоохоронним органам у відповідній сфері (наприклад, інформування про підозрілу активність, участь в організації і проведенні роз'яснювальної роботи, навчань та ін.). Так, у США реалізовано низку програм («Нагорода за справедливість», «Щось побачив – повідом», «Сусідський дозор» тощо), спрямованих на створення зацікавленості населення в інформуванні правоохоронних органів про підозрілу активність, яка має ознаки терористичної. Іншими прикладами ефективної взаємодії держави та суспільства щодо протидії широкому спектру внутрішніх загроз є діяльність неурядових організацій добровільних помічників поліції (зокрема, Crime Stoppers – у США, «Мішмар Езрахі» – в Ізраїлі, місцевих сил підтримки поліції – в Англії) і волонтерських загонів пожежної охорони, реалізація програм співробітництва із засобами масової інформації та ін. [4].

РФ у сподіванні на підтримку Китаю та Індії (у рамках БРІКС) продовжує вважати регіони свого близького оточення зоною геополітичного впливу. Російська зовнішньополітична доктрина припускає силове втручання «на захист» російськомовного населення в інших державах колишнього СНД. За існуючих умов характерною ознакою зовнішньої політики російської федерації є нагнітання обстановки недовіри, намагання силою утримати геополітичний контроль за ситуацією в межах пострадянського простору, що суперечить євроінтеграційному курсу України та політиці низки інших держав – її партнерів. В основі цього конфлікту, так само як і кризових ситуацій українсько-російських відносин, лежить конфлікт цінностей – системи державницького авторитаризму в РФ та системи демократичних цінностей в Україні. У контексті російської геостратегії Україна має увійти в інтеграційне формування на пострадянському просторі під домінуванням Росії [5, с. 35].

Стратегії розвитку безпекового середовища на прикладі Національної поліції України. Формування єдиної концепції (переліку, каталогу) спроможностей Міністерства внутрішніх справ України, Збройних Сил України та інших правоохоронних і державних органів відповідно до усвідомлення змісту та засад всеохоплюючої оборони (правоохорони) України, а також цілей, пріоритетів і завдань державної політики у правоохоронній та військовій сферах (будівництва і відновлення завданої шкоди об'єктам критичної інфраструктури, громадянам) внаслідок реалізації нищівної військової політики російської федерації щодо України здійснюється за такими основними напрямками:

- забезпечення відсічі та стримування збройної агресії ворога (російської федерації) проти України; відновлення суверенітету і територіальної цілісності України в межах державного кордону; набуття центральними органами виконавчої влади, іншими державними органами, правоохоронними і оборонними структурами необхідних інституційних спроможностей щодо здійснення потреб держави, захисту її території від агресії та ефективного управління ресурсами; розвиток можливостей сил правоохоронних, оборонних та інших державних відомств у контексті всеохоплюючого протистояння України та світу російській збройній агресії, їх всебічне забезпечення;

- зосередження уваги на низькому рівні патрулювання територій та захисту об'єктів критичної інфраструктури (проактивна позиція присутності поліції на різних рівнях відповідного втручання) шляхом застосування канадської моделі САРО (сканування, аналіз, реагування та оцінка); знаменитого методу SWOT-аналізу, який широко застосовується при здійсненні стратегічного планування, де: Strengths – сильні сторони, Weaknesses – слабкі сторони, Opportunities – можливості, які випливають із наявної ситуації, Threats – загрози, що можуть здійснитися; ізраїльської безпекової концепції «залізної стіни» чи проактивної позиції Великобританії, Нідерландів, інших країн у напрямку протидії військовій агресії російської федерації щодо України. Звідси потрібна (оцінка) порушення роботи та функціонування більшості сфер життєдіяльності, усунення перешкод для нормального функціонування правоохоронних органів;

- необхідність відновлення правопорядку на звільнених територіях, проведення стабілізаційних заходів – (оцінка) відновлення діяльності державних органів України на звільнених від російської окупації територіях передбачає проведення «зачисток» території, забезпечення мінної безпеки, встановлення колаборантів тощо.

Основною метою розвитку Національної поліції України на таких засадах є:

- поетапне вибудовування правоохорони воєнного та післявоєнного періодів на засадах кращих світових практик відповідного функціонування поліцейських та інших державних структур (які кожного разу можуть змінюватись залежно від умов і факторів глобального, національного та регіонального рівнів) для подальшого ефективного виконання поставлених завдань. Неабияке значення у цих процесах відіграє постійний наукометричний моніторинг ситуацій і станів залежно від того, як буде складатись обстановка в Україні та світі.

На першому етапі (до кінця 2024 року) необхідно здійснити:

- вибудовування процесів функціонування Національної поліції на якісно нових засадах проактивного (попереджувального) та активного (державницького) підходів у всіх сферах суспільної життєдіяльності (йдеться насамперед про те, щоб засвідчити ефективність найбільшого правоохоронного органу країни у боротьбі з ворогом на внутрішньодержавному та зовнішньо-транскордонному рівнях. Йдеться насамперед за протидію кіберзлочинності з відшуканням та підготовкою кращих IT-спеціалістів, а також вчених-наукометрів загальнодержавного та світового рівнів (в активному взаємообміні позиціями з практиками у виробленні управлінських рішень). Задля цього вимагається повсюдне створення відповідних (кримінологічних, антитерористичних, наукометричних інноваційних науково-дослідницьких центрів), завдяки чому відбуватиметься оперативне коригування обстановки шляхом виваженості позицій у прийнятті рішень через щоденне формування стратегій і тактик відповідної протидії і боротьби з ворогом. У такому разі структура Національної поліції України повинна досягти оптимальної якісно-кількісної межі чисельності працівників, професіоналів своєї справи, здатних ефективно виконувати

завдання та функції держави у постійно мінливих умовах суспільної обстановки держави та світу загалом.

У цьому аспекті можна наголосити на таких глобально-національних складових стосовно формування безпекової культури організації життя кожної окремої людини, суспільства і держави у формі безпекового мислення як цінності та поведінки у нормативах та суспільних відносинах, коли охорона інтересів суспільства і держави, утвердження конституційного імперативу щодо розгляду людини, її життя і здоров'я, честі та гідності, недоторканності й безпеки як найвищої соціальної цінності в Україні; розбудова України як безпечної (безпекової) держави; реалізація системних оперативних підходів у сфері громадської безпеки та цивільного захисту з постійними прогнозами викликів і загроз національній безпеці та національним інтересам як зовнішньополітичних та внутрішньо-духовних умов як *запорука*:

- збільшення кількості попереджувальних заходів надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;

- збереження екосфери, споживання невідновлюваних ресурсів;

- профілактика негативного впливу біологічних факторів на населення (ймовірності виникнення нових загроз біологічного походження);

- дій населення в екстремальних умовах середовища життєдіяльності, якості повітря, питної води, продуктів харчування у випадку застосування ядерної зброї, глобального голоду тощо;

- раціональне використання природних ресурсів, збереження лісів, водних басейнів, сільськогосподарських угідь у нормальному стані;

- ефективність (економність) системи поводження з побутовими приладами, забезпечення діяльності підприємств, установ, організацій в екстремальних умовах;

- адаптація економіки, систем життєзабезпечення та цивільного захисту до зміни обстановки та клімату у разі надзвичайних подій (йдеться про екологію та здоров'я людей);

- постійна протидія безпековим ризикам, пов'язаним із захистом від деструктивного інформаційно-психологічного впливу, що розповсюджуються засобами масової інформації, «фейкових» новин щодо соціально-економічного стану країн тощо.

Крім цього, слід зосередити увагу на таких пріоритетних завданнях:

- перехід від сервісно-обслуговуючої моделі функціонування поліції до проактивної (деякою мірою силової) щодо забезпечення організаційної єдності суспільства та ефективного управління (керованості) обстановкою у державі на відповідних рівнях побудови системи функціонування органів Національної поліції України та інших державних органів і установ;

- вибудовування ідеологічної складової поліцейської на безпекових складових: «Безпечне місто», «Безпечна країна», як це зараз відбувається за ініціатив Міністра внутрішніх справ України;

- деполітизація (нейтральність) діяльності Національної поліції України, особливо у профілактиці та боротьбі з корупціонерами високих рівнів можливостей впливу;

- створення оперативної нормативно-правової та наукометричної бази шляхом поєднання зусиль теоретиків і практиків у відповідних інноваційних науково-дослідних центрах оперативної дії, вироблення управлінських прерогатив і рішень з виконання визначених законодавчими актами завдань та функцій держави;

- забезпечення підрозділів Національної поліції України сучасними матеріальними ресурсами, спеціальними засобами і технікою, озброєнням та створення відповідних їх запасів;

- діяльність в усіх регіонах держави модернізованих підрозділів спеціального призначення та швидкого реагу-

вання з урахуванням комплексних рекомендацій, що витікають із вищепоставлених пріоритетів;

- вдосконалення системи відбору на службу та професійної підготовки працівників Національної поліції України. Йдеться про якість науково-педагогічних кадрів найвищого рівня із залученням кращих спеціалістів держави до викладання з відповідною достойною оплатою за зразком проведення тренінгів іноземними колегами, з відповідною популяризацією у ЗМІ;

- запровадження сучасних автоматизованих інформаційних, телекомунікаційних та інших систем (переміщення інформаційних серверів з території держави, які знаходяться у безпосередній близькості до кордонів з російською федерацією, у більш безпечні регіони);

- налагодження ефективної взаємодії поліції з іншими правоохоронними та державними органами, оборонними інституціями як на державному, так і на міжнародному рівні, шляхом виконання поставлених завдань та функцій для координації спільних дій у разі виникнення непередбачуваних надзвичайних ситуацій (проведення відповідних експериментальних навчань у цьому напрямку).

На другому етапі (до кінця 2027 року) доцільно забезпечити:

- приведення загального рівня стандартів роботи Національної поліції України до світових показників високо розвинених країн, які знаходяться у постійній загрозі безпекової ситуації, а також вироблення своєї національної (самобутньої) моделі відповідного функціонування;

- удосконалення механізму оперативного обміну інформацією з вітчизняними та іноземними правоохоронними органами та структурами для ефективного виконання завдань і функцій держави;

- розширення кола завдань і функціональних обов'язків працівників поліції у заходах із підтримання безпеки країни і досягнення довгоочікуваного миру та його підтримання, недопущення війни тощо.

Безпекове середовище: парадигмальні та міждисциплінарні зв'язки, економіко-безпекова та ціннісна складові. В умовах нинішньої російсько-української війни гостро постає питання забезпечення безпекового середовища та вироблення безпекової складової держави, що потребує аналізу великої кількості наукових та нормативних джерел. За загальними підрахунками, проблема безпеки налічує понад 20 тис. наукових статей українських авторів, не враховуючи суміжні науки (монографії, дисертаційні дослідження, нормативна база, зарубіжні джерела) тощо. Даний фронт є важливим у напрямку «наукометрії» та міждисциплінарного дискурсу, коли щоденно виробляються стратегії й тактики відповідних концепцій, які згодом втілюються в розроблення якісних законопроектів з подальшим прийняттям та ефективною практичною дією.

В цьому аспекті виокремимо фундаментальну наукову працю, присвячену проблемі національної безпеки, яка відзначається послідовністю концептуальних поглядів, а саме монографію «Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища» (2022) О.О. Резнікової. Відзначимо, що цьому дослідженні найбільш повно концептуалізовані рівні безпеки, що заслуговує особливої уваги (див. сторінки: 209–210, 211, 212, 220, 250–251, 263–264, 274, 289–291, 295–296, 303, 313, 316, 323–324, 326, 328–329, 330–331, 334, 336, 339–341, 344, 350–356, 360–363, 365–370, 373, 375, 377–385).

Загрози безпеці держави є «прискорювачами» додаткових ризиків, особливо що стосується проблеми якості кадрів, створення належних умов праці, спричинених мінливістю державної політики, звільненням фахових працівників чи їхнім переїздом у пошуках стабільності до інших країн через зменшення розмірів заробітків тощо. Нерідко, з початку 90-х років, проблема безпекової складової характеризувалася витоком конфіденційних даних, що є інди-

катором багатьох загроз. Саме тому вироблення концептуальних політик у напрямку профілактики та боротьби з деструктивними процесами, детінізації економіки, викоринення корупції створює загрозливий рівень безпеки країни, що дає підстави говорити про фактичні (реальні) загрози не лише територіальній цілісності, але й життєзабезпеченню найнеобхіднішим в умовах, коли велика кількість наших громадян потрапила за межу бідності, не вистачає засобів на речі першої необхідності.

В результаті такої деструкції погіршується загальний соціальний клімат в державі, що нашаровується на функціонуванні підприємств, установ, організацій, позначається на загальному інвестиційному кліматі, робить збитковою українську та світову економіку, спричиняє нерентабельність багатьох сфер суспільної життєдіяльності, завдає шкоди економічній стійкості (безпеці), нарощує загальні ризики, знижує вкладення іноземних інвесторів, завдає непоправної шкоди іміджу держави. Недоотримання доходів та високий рівень латентної злочинності призводить до зниження рентабельності підприємств, що задовольняють елементарні потреби людей, особливо коли йдеться про оплату праці та соціальний захист.

Безпечне існування суспільства (безпечне середовище) в умовах зростаючої соціальної кризи, глобальних викликів та загроз вимагає моніторингу криміногенних процесів (ситуацій) та загроз національній системі безпеки, що окреслює параметри відповідного безпечного середовища.

Концепції безпекової складової постійно змінюються, залежно від викликів світових економічних та політичних змін. Світ у XXI столітті еволюціонує, докорінно трансформується, коли кожен перебуває у зв'язках між глобальним та мікросередовищем. Нормальна структуризація будь-якої діяльності з виробленням алгоритмів, стратегій і тактик дій – це безпосередня умова успіху, ефективного функціонування галузі, коли відбувається постійна реструктуризація відповідно до факторів (детермінантів) дій, в основі чого лежить прихильність до тих чи інших цінностей, дотримання життєвих позицій чи принципів у концептуальній взаємодії багатьох соціальних процесів, в тому числі коли йдеться про встановлення ідеологій, стратегічної спрямованості ініціатив чи навіть сфери духовного (яка з позицій науки звється метафізичним, езотеричним сприйняттям світу). Усі такі процеси безпосередньо відображаються на загальній структурі господарювання.

Отже, в основі безпекового середовища лежать дві складові: зовнішнє (видиме) та внутрішнє (невидиме, духовне), що і визначає відповідні характеристики криміногенних станів, діючи за принципом: «коли руйнується людина, її внутрішньо-духовна сутність, піддається руйнації, деградації все довкола неї». Сфера зовнішнього впливу включає передусім споживачів та генераторів відповідних послуг безпеки у концепті «людина – держава». Йдеться насамперед про постачальників та посередників, конкурентів і тих, хто паразитує, перешкоджає нормальній життєдіяльності суспільства. Середовище духовного впливу залежатиме також від життєвих ситуацій, які склалися (економічних та політичних факторів). Йдеться про соціально-демографічні характеристики у виробленні благочестивих станів, природно-кліматичні умови та показники, що безпосередньо відображаються на сутності права, загальних інноваціях і прогресі у технічних галузях тощо.

Ідейно-ідеологічні смисли вибудовування високих духовно-ціннісних основ кримінології. Будь-яка наука проблема потребує своєї постійної актуалізації, переосмислення в нових, сучасних реаліях. На порядку денному такою є безпекове середовище. Розмірковуючи в межах духовно-ціннісної складової, слід відзначити, що 2020 рік видався непростим через поширення пандемії COVID-19 та впровадження карантинних обмежень у більшості країн світу. 2022-й приніс війну і загальну стурбованість світового співтовариства проблемами гло-

бального голоду та візіями апокаліптичних подій, описаних в одкровенні Іоанна Богослова. Нині особливо гостро це усвідомлюємо, коли в передзимовий період руйнуються теплоелектростанції та відсутнє електропостачання, спостерігається дефіцит газу тощо, які для людства стали необхідністю. За прогнозами багатьох експертів та одкровеннями «духоносного старчества «гори Афон», 2024 рік може виявитись переломним у багатьох аспектах глобальних потрясінь. Необхідно витримати усі загрози й виклики, які приносить нам найближче майбутнє.

Наукометричний концепт передбачає розроблення відповідної проблеми шляхом щоденної моніторингової роботи з метою вироблення адекватної (розумної) політики держави, в умовах, коли ситуація з кожним днем змінюється. Йдеться насамперед про безпечне освітнє середовище країни, її науковий потенціал, оборонно-промисловий комплекс, як найбільш перспективні напрями розвитку загального безпекового середовища. Особливо важливою у рамках вибудовування стратегічних політик є відстоювання моральних пріоритетів суспільства, духовних смислів на засадах цінностей ідеї святості, даної нам за Андрієвого хрещення та часів Київської Русі. Можна сказати, ця ідея шириться до сьогоднішнього дня: постійно канонізуються (зачислюються до лику святих) нові високодуховні постаті (особистості), які досягли високих рівнів життя у сумбурному морі випробувань. Саме вони допомагають на шляху осягнення ідеї Царства Божого, якою повинна жити кожна людина. В нинішніх умовах вибудовування ідеології держави – це бажання спасіння людської душі, яка є найвищою цінністю і благом.

Людство знову наступає на «граблі історії», які постійно б'ють, знищують його. Спостерігається руйнація духовної сутності людини, що закладає суїцидальні передумови для самознищення планети Земля, як це було в епоху праведного Ноя, коли Господь послав потоп на Землю, чи в содомо-гоморській цивілізації, на місці якої зараз Мертве море. Наша епоха, як це не прикро констатувати, наближається до апокаліптичних подій, описаних Іоанном Богословом у «Одкровенні», яких, до речі, чекали від перших віків християнства.

Найлегше сказати, що Бога немає, хоча не можна забувати, що за все доведеться платити. І невідомо, скільки такий період «свободи у гріхах» триватиме – можливо, допоки «грим не гряне» і людина все-таки «осинить себе хресним знаменням!» Виникає питання: якщо пекельні муки існують, тоді куди підуть ті, які свідомо виступають проти ідеї Царства Божого, святості життя та зневажали Духа Святого? Адже сказано, що всякий гріх людини проститься, а хула на Духа Святого ні в цьому, ні в майбутньому віці не проститься (Мф. 12:31). Навіщо тоді зіставляти високі смисли духовності з гріховністю, як здійснити вибір релігії, за допомогою якої можна правильно славити Бога, його святе ім'я, величність; слідувати праву у високих смислах та істинах божественного, а не державоцентричного чи людиноцентричного, тобто жити за принципом «не грішити».

Мабуть, підходять глобальні потрясіння, коли щодня сирени сповіщають про те, що час вже близько. Ми не чули дзвонів храму, водночас нинішні сирени, немов ангели Апокаліпсису, сурмлять і сповіщають тривогу. На жаль, людство не кається, а до всього поступово звикає. Саме тому важливим є відділення зерна від полови. Як добрий пастир відмежує овець від козлів, так і від нас вимагається утвердження у чистоті отцівської віри, незаплямованої ересями і всім чужорідним. Важливо зберегти все те, що передали нам києво-печерські святі, щоб стати праворуч Бога-Отця.

На нашу думку, саме в такому руслі повинна вибудовуватись українська ідеологія. Тисячолітня ідея православ'я і великий сонм старчества, угодників Божих, які, досягнувши прозорливості, читали помисли людини та бачили

майбуття, сьогодні своїми мощами і багатьма чудесами засвідчують усім нам, як слід жити на землі. Можливо, ця ідея є основним пріоритетом нинішнього буття, так би мовити, маяком у буремному морі клопотів та зубожінь, яким є Христос, від якого, власне, і залежатиме подальше життя людини, спасіння людської душі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lateef F. (2020). Maximizing Learning and Creativity: Understanding Psychological Safety in Simulation-Based Learning. *Journal of emergencies, trauma, and shock*. 13(1). P. 5–14. doi: 10.4103/JETS.JETS_96_19.
2. Hamilton A. Concerning the Militia. *The Federalist*. 1788. No. 29. 9 Jan. URL: <https://www.constitution.org/fed/federa29.htm> (дата звернення: 17.08.2021).
3. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 456 с.
4. Резнікова О.О. Механізми забезпечення стійкості держави у сфері національної безпеки. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 3-4. С. 15–25.
5. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5/2022. С. 34–36.